

MÜLKİYE TARİHİ VE MÜLKİYELİLER,

Hazırlayan: MÜCELLİTOĞLU ALİ ÇANKAYA; Ankara, Örnek Matbaası, 1954, 3 Cilt, Fiyatı: 60 Lira.

Bazı fikir ve ilim müesseseleri vardır, muayyen bir zamanda vukubulan ve devamlı olacağı sanılan bir ihtiyacı karşılamak için kurulurlar, fakat ihtiyacın kısa zamanda ortadan kalkması ile ömürlerini ikmal ederler. Fakat fikir ve ilim müesseseleri vardır, başlangıçta yine küçük bir ihtiyaç sâikile kurulurlar, lâkin kuruluşlarına sebep olan ihtiyacın, cemiyetin zamanla kazanmış olduğu inkişafa uygun olarak genişlemesi ile bu müesseseler de gelişirler, olgunlaşırlar ve cemiyetin ilim, kültür ve fikir bakımından zaruri bir müessesesi haline gelirler. Memleketimizde "Mülkiye" de bunlardan biridir.

Bir memleketin kültür tarihi bir bütün olarak ele alınmak istenirse, bir memleket kültürünün geçirdiği istihaleler öğrenilmek istenirse, bu çeşit müesseselerin tarihleri ve inkişaf seyirlerinin derinliğine bir tetkikini yapmak zaruri olur. Bu suretle muhtelif cüzümlerin tarihile bütünü umumî seyri meydana çıkar. İctimaî müesseselerin tarihî, ictimaî oluşun tarihini meydana getirir.

İşte arkadaşımız Mücellitoğlu Ali Çankaya'nın on seneden fazla süren yorucu ve müdekkik çalışmalarının sonunda ortaya koyduğu üç ciltlik, cem'an 2400 sahifelik "Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler" adlı eseri de, memleketimizin en eski kültür ve ilim müesseselerinden birinin, bu şekilde meydana getirilmiş bir tarihidir.

Üç ciltlik bu hakikaten büyük eserin birinci cildinin 250 sahifelik kısmı, "Mülkiye" nin 1859 da kuruluşundan 1950 de "Siyasal Bilgiler Fakültesi" oluşuna kadar geçirdiği 90 senelik tarihî istihaleyi anlatmaktadır. Bu kısım okunduğu vakit, bir irfan müessesesinin kuruluşuna âmil olan zaruretlerin ne suretle idrak olunduğu, zaman zaman bunların nasıl küçümsendiği ve nihayet bunların kendilerini ne şekilde ibram edip mevcudiyetlerini inkâr edilmez bir halde kabul ettirdiği enteresan bir şekilde müşahade edilmektedir.

Birinci Cildin 250 - 338 inci sahifeleri 90 yıl içinde "Mülkiye" de müdürlük, müderrislik ve profesörlük yapanlarla muavinlere ayrılmıştır.

Yine Birinci Cildin 341 inci sahifesinde, Musset'nin "Dünyadaki saadetlerin en hakikisi, belki de iyi bir hâtıradır" diye başlayan "Hâtıralar" kısmı, cildin sonuna kadar, birçok Mülkiyelilerin talebelik hâtıralarına ayrılmıştır. Bu suretle okuyucu, "Mülkiye" tarihinin ciddiliğinden, talebe psikolojisinin

şen taraflarına, olgun bir neş'eye sürüklenmekte ve zihninde, gayri ihtiyari, geriye, senelerin gerisine, mazinin karanlıklarına ve kendi talebelik hâtıralarına çekilmiş olmaktadır.

Birinci Cildin son kısmı, "Mülkiye" ye ait birçok orijinal ve tarihî resimlerle süslenmiş bulunmaktadır.

1700 kûsur sahifeden ibaret olan İkinci ve Üçüncü Ciltler, doksan sene içinde "Mülkiye" den* mezun olan millet ve memleket hizmetkârlarının resimleri ile beraber hal tercümelerine ayrılmıştır. Bu ciltlerin sahifeleri çevrilirken, tarihimize isimlerini geçirmiş şahsiyetler, devlet ve siyaset adamları, nâzırlar, vekiller ile, vatan topraklarının en hücre köşelerinde mütevazianе memleket hizmetine hayatlarını vakfetmiş olanlar bir arada, tek isim altında, "Mülkiyelilik" vasfı müştereki içinde bir geçit yapmaktadır. Bazan tarihimizin bir muhteşem sayfası, bazan acı hâtıralar ve hadiseler karşımıza çıkmaktadır. Fakat her halükârda bir canlı tarih, "Mülkiyeliler" le beraber bir tarih gözümüzün önüne serilmektedir.

Bu kıymetli ve büyük eserin müellifi arkadaşımız Mücellitoğlu Ali Çankaya, eserin önsözünde, bazı eksikliklerin (fakar sadece yüzde sekiz nisbetinde bir eksiklik) veya hataların da bulunabileceğini söylüyor. Fakat eserin hacmine, azametine ve tahmil ettiği ağır yüke mukabil sadece on sene gibi kısa sayılabilecek bir zamanda hazırlandığı nazara alınır, arkadaşımızın söylediği şeylerin ne derece ehemmiyetsiz olduğu kolaylıkla anlaşılır.

İnsan bu eseri karıştırırken, en az "Mülkiye" kadar eski olan diğer ilim ve irfan müesseselerimizin de bu şekildeki tarihlerinin yazılmasını arzu etmekten kendini alamıyor. Zira bu çeşit tarihler, millî kültür tarihimizin zaruri ve esaslı unsurları olacaktır.

Derin, yorucu ve sabırlı bir çalışma sonunda meydana getirdiği bu mükemmel eserinden dolayı bütün "Mülkiyeliler" adına arkadaşımıza en derin şükranlarımızı arz etmek vazifemizdir.

Dr. Fahir H. ARMAOĞLU